

PRÒLEG

L'Institut d'Estudis Gironins ha tingut la gentilesa de convocar aquesta reunió, que fins i tot anomena Congrés, per evocar la meua feina en el camp de l'Arqueologia, a Girona i fora, en una data que em resulta molt significativa. Estem en el 1995, fa justament 50 anys, el 1945, que vaig incorporar-me per primera vegada i com a professor de classes pràctiques, a la Universitat de Barcelona. I se'n compleixen 25 de la creació, també a Barcelona, de la càtedra d'Arqueologia Cristiana, la primera, i fins ara l'única, en les universitats del país. Per a mi, ara, la data de 1995 serà una altra fita, ja cap a la fi d'un camí llarg de feina a la Universitat i fora d'ella, i aquí a l'Institut d'Estudis Gironins.

El meu agraïment és molt profund als amics de l'Institut que em distingeixen amb la convocatòria d'aquesta reunió, i a la participació dels investigadors estrangers: Mns. Victor Saxer, del Pontifici Institut d'Arqueologia Cristiana de Roma; al professor N. Duval i al seu successor a la càtedra d'arqueologia cristiana a la Sorbona, el professor J.Baratte; al professor Guyon de la Universitat d'Ais de Provença, que em porta tota la bona i imborrable memòria del mestre professor Février, i al professor Balty, avui a la Sorbona, però abans a Brussel·les, al qual m'uneixen afecions romanes. A tots ells i a vosaltres, les meves gràcies més sinceres i emocionades.

Estimo moltíssim les paraules de presentació del professor Nolla de la Universitat de Girona. Els lligams amb la ciutat són indestructibles. Per la seva banda, el professor Gurt, el qual he seguit sempre, avui a la càtedra d'arqueologia tardana i cristiana a Barcelona, ha fet una sentida i per a mi emocionant evocació de la nostra constant relació humana i científica, des de sempre; en certa manera, com a portaveu també d'altres companys que han passat per la càtedra d'arqueologia cristiana. El professor Barral va glossar, ben generosament, la meua relació científica amb la investigació internacional. I el Sr. Alcalde de Girona, Joaquim Nadal, que ha parlat sobretot – i li estimo moltíssim – com a company i amic, a qui m'uneixen bons lligams de vella companyonia, ja en temps del seu avi l'inoblidable Sr.

Farreras, tan proper al Museu i a tots nosaltres, com també amb la seva mare, Montserrat, companya de curs dels nostres anys universitaris a Barcelona. A tots ells, gràcies per la seva generositat.

He dit algunes vegades que en la meua manera de ser i de formació hi ha dues parts ben clares. Per una banda, la sang d'Agullana, a l'Empordà de la tramuntana, que sempre encomana un xic de rauxa; i la Girona del seny, la ponderació, l'equilibri i, perquè no, la tenacitat i la tossuderia. A Agullana vaig començar la meua vida científica seriosa l'any 1943, excavant la necròpolis de can Bech de Baix. A Girona l'he tancat – per ara – amb la meua dèria pel tapís de la Creació del tresor de la Catedral.

De la Girona de la meua joventut en queden records i frustracions. El més nostàlgic, el pas per l'Escola de Belles Arts i uns anys d'escultura, dels quals en sobreviu només un nostàlgic bon gust i els amics, i en Torres Monsó. Els primers anys d'universitat, vaig seguir – com a espectador – les primeres excavacions que feien en Riuró i ben aviat l'Oliva, a la Creueta i a Sant Julià de Ramis. Ben aviat, vaig treballar – i de valent – a Empúries no res menys que des del 1943 fins al 1956! Entretant, assistia també a altres feines a Serinyà, a Roses, a Ullastret. Vam viure tots plegats els cursos d'Empúries, sobretot el primer del 1947, del qual tantes coses bones se n'han dit. De veritat que vàrem començar a sortir de la closca hispànica i a llucar un món divers i ric malgrat la guerra. En aquell moment, vaig dirigir el Museu de Girona, on amb condicions i mitjans ben reduïts i amb un clima ciutadà – oficial – ben advers es va fer prou feina. Inventaris, noves instal·lacions de prehistòria i a la sagristia, revisió de fons vells i un talleret muntat a les golfes del qual tinc un extraordinari record, ja que s'hi reunien els bons amics artistes de la ciutat sota la batuta d'en Riuró. Hi venien en Torres Monsó, la Xargay, en Caselles, que començaven a descollar en l'art de la ciutat. A la vegada anàvem fent una biblioteca al costat de la magnífica de la Comisión de Monumentos.

Els cursos d'Empúries em varen permetre portar a Barcelona i, naturalment, a Girona, dos investigadors que per a mi van tenir una particular significació. Per una part, el professor F. Gerke, de la Universitat de Magúncia, sens dubte, el primer especialista en escultura constantiniana i, per tant, en sarcòfags. Fou inoblidable l'estada a Sant Feliu i els comentaris de les excepcionals peces que s'hi guarden. L'altre, el professor A. Grabar, el qual va contemplar amb mi el tapís de la Creació, cosa que em va permetre publicar, a París, el que en pensava i vaig explicar-li.

La càtedra a Valladolid, des de l'any 1956 al 1970 em va portar a una altra geografia i a una altra arqueologia. Vaig haver d'aprendre coses noves i deixar Girona un xic descuidada.

Però el retorn ha estat feliç. Ja l'any 1974 entro a la Junta de l'Institut, amb un alè de joventut, junt a l'Oliva i amb el que n'és encara, el Secretari i ànima, successor del Dr. Batlle, en Pere Freixas, i amb en Joaquim Nadal. Amb la mort del mestre, el Dr. Pericot, vaig ser-ne el President. Des de llavors, les meves visites i estades a Girona son més sovintejades. Tenien sempre dues direccions, o al Museu o a l'Arxiu Municipal per trobar el Dr. Batlle.

Avui, però, tot ja és història. Les coses han canviat fonamentalment. Girona té universitat. Els joves investigadors han pres el relleu no només a la generació dels vells, els seniores a l'Institut, sinó fins i tot a la dels científics polítics, i s'organitzen de manera col·lectiva que permet actes com aquest. Acte que és un meravellós comiat.

La ciutat, però, vol tenir memòria. El que és d'agrair vivament. Permeteu-me que faci esment d'una gratíssima sorpresa que vaig tenir fa uns anys, quan l'Ajuntament va dedicar-me un carrer. Vaig entrar definitivament en el món de les patums!, però amb un grup ben significatiu de la millor Girona intel·lectual, a la que massa generosament se'm va lligar, o millor filiar. En el nou barri, estic al costat de noms tan il·lustres com Pau Casals, Victor Català, Prudenci Bertrana, el meu pare Miquel de Palol i d'altres. Vaig veure la voluntat de reunir dues generacions diferents com a continuïtat de la mateixa ciutat i aquest propòsit em va emocionar profundament.

Però estic molt esperançat pel futur. Jo voldria que aquest congrés d'ara fos un crit i un incentiu a la més jove generació d'investigadors gironins o forans. Fa molt de goig veure tanta joventut amb dedicació i amb ganes de treballar. Tot fa reflexionar de com han canviat les circumstàncies i quantes esperances podem pouar, i com voldria donar-los ànim per a un camí científic no sempre fàcil, però sí gratificant.

Penso que he dit el que volia. Reitero la meva gratitud molt sincera i emocionada a tots els amics que han volgut organitzar el Congrés, des de l'Institut d'Estudis Gironins als que li han donat vida amb la seva participació. Moltes gràcies.

Pere de Palol i Salellas